

ДИЛЕМА ХЕЛЬГИ

Яким має бути наше рішення, коли ми стоїмо перед моральним вибором

НР.03

ВИХОВНА МЕТА: навчити дітей робити моральний вибір у складних життєвих ситуаціях.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ: дискусія, обговорення в групі, уроки історії громадянського освіти, виховна година, позакласна діяльність

КЛЮЧОВІ СЛОВА: дилема, етнос, релігія.

14- 17 років

45 хв

Нам часто доводиться приймати різні рішення, як такі, що збігаються з нашими життєвими установками, так і ті, що суперечать їм. Тобто внаслідок певних обставин чинимо не так, як нам велить власне сумління. Це називається дилемою. У переносному значенні під дилемою ми розуміємо необхідність вибрати між двома неприйнятними, небажаними альтернативами.

Перенесемося у роки Другої світової війни. Дві дівчинки Хельга і Рашель виростили разом і були хорошиими подругами, незважаючи на те, що родина Хельги сповідувала християнство, а родина Рашель – іудаїзм. Довгі роки цій різниці в Німеччині не надавали великого значення, але після приходу до влади Гітлера ситуація змінилася. Новий національний лідер наказав єреям носити нарукавні пов'язки із шестикінечною зіркою Давида. Він закликав своїх послідовників громити будинки єреїв і бити їх на вулиці. Зрештою, їх стали заарештовувати і висилати з країни. По місту ходили чутки, що багатьох єреїв убили. Приховання єреїв, за якими полювало гестапо, за законами фашистської Німеччини було серйозним злочином.

Одного разу вночі Хельга почула стук у двері. Відчинивши їх, вона побачила Рашель, закутану в темне пальто. Рашель поверталася з гостей. Підійшовши до свого будинку, вона побачила там гестапівців, які вже забрали її батьків і братів. Розуміючи, що і її заарештують, Рашель побігла до будинку подруги.

Що ж робити Хельзі? Якщо вона не впустить Рашель, гестапівці напевно її схоплять. Хельга знала, що більшість затриманих єреїв загинули, і вона не хотіла, щоб така ж доля спіткала її крачу подругу. Сховавши її, Хельга порушила би закон, піддала б ризику себе і свою сім'ю. У їхньому будинку була маленька кімната на третьому поверсі, де Рашель могла почуватися у безпеці.

КРОК 1. Роздайте учням письмовий опис дилеми Хельги. Переконайтесь у тому, що вони розуміють терміни і можуть чітко викласти суть розказаного в цій дилемі. Визначте будь-яким способом (наприклад, підняттям рук), що думає клас про те, як Хельга повинна вчинити.

Якщо в класі декілька точок зору, і кожну з них підтримує десь третина учнів, проведіть дискусію.

КРОК 2. Якщо весь клас вважає, що Хельга повинна сховати Рашель, то можна запропонувати одну з наведених нижче дилем:

- Припустіть, що до цього Хельга лише раз зустрічалася з Рашель і погано її знала. Як вона повинна була вчинити у такому випадку?
- Припустіть, що батьки Хельги почули, що відбувається в дверях, і

заборонили їй впускати Рашель у будинок. Як вона повинна була діяти в цій ситуації?

Якщо весь клас вважає що Хельга не повинна сховати Рашель, то можна запропонувати одну з наведених нижче дилем:

- Припустіть, що дехто з друзів Хельги вже переховує євреїв від гестапо. Як вона повинна вчинити тоді?
- Припустіть, що Хельга побачила гестапівців, які наближаються, і зрозуміла: якщо вона не впустить Рашель, вони негайно її уб'ють. Як вона повинна була діяти у такому випадку?

Коли думки в класі розділяться, проведіть дискусію.

Після того, як частина учнів висловиться, учитель просить клас проаналізувати докази диспутантів. Для успішного проведення дискусії необхідно запропонувати школярам питання, що допомагають глибше зрозуміти суть проблеми.

КРОК 3. Проведіть загальну дискусію за питаннями:

- Що є головним з усього того, що поєднує друзів?
- Чи має право людина ризикувати своїми рідними заради своїх друзів?
- Чи має право людина ризикувати собою заради близького?
- З точки зору Рашель, як має діяти Хельга?
- З точки зору батьків Хельги, як вона має вчинити?

Коментарі: Робота з моральними дилемами має свої особливості. Як педагогічний метод кожна з дилем має такі характеристики: опис реальної ситуації, підготовка дискусійних запитань, різні позиції дітей у процесі обговорення проблеми морального вибору.

Джерело: Адаптовано за: 1. Гражданское образование: содержание и активные методы обучения / под ред. С. Шехтера и Н. Воскресенской, А. Иоффе и Ч. Уайта. – М. : ЗАО "Учитательская газета". – 1997. – 190 с.

2. Ronald E. Galbraithand, Thomas M. Jones. Teaching Strategies for Moral Dilemmas / Ronald E. Galbraithand, Thomas M. Jones // Social Education. National Council for the Social Studies.– 1995. – Vol. 39. – No 1.

